

מגזין 9, יולי-אוגוסט 2022

קוראות יקרות,

הנה אנחנו שוב, הפעם במתכונת החדשה של פעם בחודשיים. הגעגוע המיוחל לקריאה במגזין בוודאי נוצר בזמן שחלף. לא שהיה לנו פנאי בזמן שחלף, כי היה עמוס באירועים לכבוד חודש הגאווה – אכן עמוס מבורך, עשיר ומגוון שהתרחש בזכות הרבה עושות במלאכה.

במקביל, בלי (או אולי עם?) קשר, שטף חלק מאתנו גל של תחלואת קורונה. נשלחים מפה איחולי החלמה לכל החולות לשעבר או בהווה.

באשר למגזין הנוכחי, משמח לראות איך כותבות וותיקות וחדשות כאחת ממשיכות להזרים יצירות אלינו למערכת בשטף נהדר של נושאים וסגנונות שונים ומגוונים. בנימה אישית, אבקש לציין שהרהורי מהכורסה יוצאים לחופשה (או שמא לפנסיה ☺) ותחתיהם, אתן – פנסינריות בהווה או בפוטנציה – מוזמנות להרהר בדרכן שלכן ולהמשיך את המסורת. לגבי פינות הטריוויה וההיכרות שהוצעו במסגרת סיעור המוחין שערכנו לפני חודשיים, בינתיים אף כותבת לא הרימה את הכפפה, אך לעולם לא מאוחר. מצד שני, תוכלו ליהנות מראיון עם אביבה אברון, 22 שנה לאחר צאת הספר ההיסטורי שלה. אז, בזמנו, היה חריג בנוף וחולל התרגשות רבה.

אני מאחלת לכן קריאה מהנה ושבת שלום.

וונדי

הפעם במגזין:

פרשת השבוע – נעמי בן-ארי (עמ' 3), סוף ידוע מראש או שלא – ליאורה איילון (עמ' 6), פינת ההמלצה – יודית יהב על הספר "אתחול" של שילה ויינברג (עמ' 10), קולך – שילה ויינברג (עמ' 11), איחוד משפחות – שרה סוויירי (עמ' 12), מוסך ובאס בסן פרנסיסקו – חלק שני – דורית ישראלי (עמ' 14), ערוגות הטוב – שילה ויינברג (עמ' 17), אני בהלם, מה זה היה? – יודית יהב (עמ' 18), מיומנה של אנה – אפריל ביטון, (עמ' 20), מגילת רות – שילה ויינברג (עמ' 22), "רציתי לנשק לך בשדה החרציות" - ראיון עם אביבה אברון (עמ' 23), תמונה לסיים – ליהי ברנוי (עמ' 26)

שימו !

הזום, בו תקראנה הכותבות מיצירותיהן, יתקיים ב 21.7.2022 בשעה 19:00. לינק ישלח ביום המפגש.

אנחנו כאן בשבילכן:

לייקי מלמד - leakimelamed@gmail.com

וונדי סגל – wndys@yahoo.com

דרשה לפרשת חקת - יום שישי 1 ביולי 2022, ב' תמוז תשפ"ב – נעמי בן-ארי

בפרשת חקת עם ישראל מאבד שניים ממנהיגיו. פרק כ' בספר במדבר מספר על מותה של מרים, על מחסור במים ועל מצוקת העם. משה ואהרן פונים אל ה' לקבל את הנחיותיו. הם מצטווים להקהיל את העם ולדבר אל הסלע לעיניו, כדי שזה ייתן להם מים. אך במקום זה משה מכה בסלע פעמיים, יוצאים ממנו מים והעם שותה. ה' כועס על משה ואהרן שהמרו את פיו, וגוזר עליהם עונש. לא האמנתם בי, הוא אומר להם, לכן לא תכניסו את העם הזה אל הארץ המובטחת. ואכן, בהמשך מסעם במדבר, ה' מבשר להם שאהרן עומד למות, ומורה להם על טקס העברת בגדיו של אהרן לבנו אלעזר. הטקס מתבצע, אהרן מת, והעם מתאבל.

מות אהרן מתואר כאירוע שניתנת עליו הודעה מוקדמת, כעונש על האירועים שקדמו לו בפרק. האבל של העם על מותו הוא אבל כבד, ספונטני, מידי, וגלוי לעין כל. נראה שיש לו אף חלק בקביעת משך האבל ל-30 יום בדיני האבלות המוכרים לנו היום.

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן, בְּהַר הַהָר, עַל-גְּבוּל אֶרֶץ-אֲדוֹם, לֵאמֹר. יֹאסֹף אַהֲרֹן, אֶל-עַמּוּי, כִּי לֹא יָבֵא אֶל-הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל--עַל אֲשֶׁר-מְרִיתֶם אֶת-פִּי, לְמִי מְרִיבָה. קַח, אֶת-אַהֲרֹן, וְאֶת-אֱלֵעָזָר, בְּנֹו; וְהַעַל אֹתָם, הַר הַהָר. וְהַפְּשֵׁט אֶת-אַהֲרֹן אֶת-בְּגָדָיו, וְהַלְבַּשְׁתֶּם אֶת-אֱלֵעָזָר בְּנֹו; וְאַהֲרֹן יֹאסֹף, וּמַת שֵׁם. וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה, כְּאֲשֶׁר צִוָּה ה'; וַיַּעֲלוּ אֶל-הַר הַהָר, לְעֵינֵי כָל-הָעֵדָה. וַיַּפְּשֵׁט מֹשֶׁה אֶת-אַהֲרֹן אֶת-בְּגָדָיו, וַיַּלְבֵּשׂ אֹתָם אֶת-אֱלֵעָזָר בְּנֹו, וַיַּמַּת אַהֲרֹן שֵׁם, בְּרֹאשׁ הַהָר; וַיִּרַד מֹשֶׁה וְאֱלֵעָזָר, מִן-הָהָר. וַיֵּרְאוּ, כָּל-הָעֵדָה, כִּי גֹוע, אַהֲרֹן; וַיִּבְכוּ אֶת-אַהֲרֹן שְׁלֹשִׁים יוֹם, כָּל בֵּית יִשְׂרָאֵל (במדבר כ, כג-כט)

קריאת פירוט האירועים האלה מדגישה עד כמה תמציתי הוא תיאור מותה של האחות הבכורה של אהרן ומשה – מרים – בפרשה הזו, ועד כמה בולטת בהעדרה התגובה למוות זה בתחילת הפרק.

וַיָּבֹאוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל כָּל-הָעֵדָה מְדַבְּרֵי-צָוָן, בַּחֲדָשׁ הָרִאשׁוֹן, וַיֹּשְׁבּ הָעָם, בְּקִדְשׁ; וַתָּמַת שֵׁם מְרִיָם, וַתִּקָּבֵר שֵׁם. וְלֹא-הָיָה מִיָּם, לְעֵדָה; וַיִּקְהָלוּ, עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן. (שם, שם, א-ב)

הפסוקים הבאים המתארים את תגובת העם, מעידים על כעס גדול, שהמקור שלו הוא, לכאורה, מחסור במים. הכעס מופנה כלפי משה.

וַיִּרְבֵּה הָעָם, עִם-מִשָּׁה; וַיֹּאמְרוּ לְאִמְרָה, וְלוֹ גֹעֲנֹנוּ בְּגֹעַ אַחִינוּ לִפְנֵי ה'. וְלִמָּה הִבַּאתֶם אֶת-קֶהֱל ה', אֶל-הַמַּדְבָּר הַזֶּה, לְמוֹת שָׁם, אֲנַחְנוּ וּבְעִירְנוּ. וְלִמָּה הֶעֱלִיתֶנּוּ, מִמִּצְרַיִם, לְהַבְיֵא אֹתֵנוּ, אֶל-הַמָּקוֹם הַרְעֵה הַזֶּה: לֹא מָקוֹם זָרַע, וְתֹאנָה וְגִפְן וְרִמּוֹן, וּמִיּוֹם אֵין, לְשִׁתּוֹת (שָׁם, שִׁם, ג-ה)

ניתן לראות בכעס הזה על החסר במים ביטוי לאבל של העם על מותה של מרים, האם המנהיגה. הפסיכיאטרית השווייצרית אליזבת קובלר רוס (1926-2004), טבעה מודל שמתאר את שלבי ההתמודדות עם אבל. מודל זה מכיל 5 שלבים: הכחשה, כעס, מיקוח, דיכאון וקבלה. על פי המודל שלה שלבים אלו באים בזה אחר זה ובסדר הזה. אולם כיום מקובל לחשוב שלא כל השלבים מופיעים בכל אירוע של אבל, ואם אכן הם מופיעים, לא בהכרח הם יופיעו בסדר הזה.

דומה שגם את המשך השתלשלות הסיפור אפשר להשאיר בתחום של האבל. ההנחיות של ה' אל משה ואהרן, ואי היכולת לעמוד בהם, מתוארים בפסוקים הבאים:

וַיִּדְבֹר ה', אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר. קַח אֶת-הַמַּטֵּה, וְהַקְהֵל אֶת-הָעֵדָה אֹתָהּ וְאֶהְרֹן אַחִיךָ, וְדַבַּרְתֶּם אֶל-הַסֵּלַע לְעֵינֵיהֶם, וְנָתַן מִיָּמָיו; וְהוֹצֵאתֶם לָהֶם מַיִם מִן-הַסֵּלַע, וְהִשְׁקִיתֶם אֶת-הָעֵדָה וְאֶת-בְּעִירָם. וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת-הַמַּטֵּה, מִלִּפְנֵי ה', כַּאֲשֶׁר, צִוָּהוּ. וַיַּקְהִלוּ מֹשֶׁה וְאֶהְרֹן, אֶת-הַקְהָל-אֶל-פְּנֵי הַסֵּלַע; וַיֹּאמְרוּ לָהֶם, שְׁמַעוּ-נָא הַמְרִים--הַמֵּן-הַסֵּלַע הַזֶּה, נוֹצֵיא לָכֶם מַיִם. וַיִּרְם מֹשֶׁה אֶת-יָדוֹ, וַיַּךְ אֶת-הַסֵּלַע בְּמַטְהוֹ--פַּעַמִּים; וַיֵּצְאוּ מַיִם רַבִּים, וַתִּשְׁתְּ הָעֵדָה וּבְעִירָם. (שָׁם, שִׁם, ז-יא)

הרב יונתן זקס מציע שההכאה בסלע למרות ההוראות המפורשות, ועוד פעמיים, מעידות על כעס כפול. מצד אחד כעס ותסכול על העם שאינו מפסיק לרטון ולקטר. מהצד השני מבטא הכעס הזה את האבל של משה על מותה של מרים.

מפרשים שונים קושרים את מותה של מרים לחסר במים. על פי רש"י: **"ולא היה מים לעדה. מכאן שכל ארבעים שנה היה להם הבאר בזכות מרים"**. הרבה תמר דבדבני מציעה שמותה של מרים לקח איתו לא רק את המים, אלא אף את יכולת הדיבור. זו היכולת שמשה העיד שאינה בין יכולותיו עוד בתחילת דרכו: **לא איש דברים אנכי (שמות ד, י)**, ואילו אהרן איבד אותה כשנדם קולו בעקבות מות שני בניו. מרים הייתה זו שמדברת. העלמותה העלימה מהם את המילים. כך שהציווי של ה' על משה ואהרן לדבר אל הסלע

פגש אותם במצב של אילמות. האילמות המטאפורית, כך על פי דבדבני, טומנת בחובה זרעים של אלימות פיזית.

מותה של מרים מזכיר לנו לא רק שהיא אחותו של משה, אלא את הזכות העומדת לה על כך שמשה נולד ונשאר בחיים. על פי המדרש, בזמן שגזר פרעה להרוג כל בן זכר שיוולד לבני ישראל, עמרם שהיה אז גדול הדור, גירש את יוכבד אישתו, וכל העם עשה כך בעקבותיו. מרים בתו באה אליו ואמרה: "אבא, קשה גזירתך יותר משל פרעה. שפרעה לא גזר אלא על הזכרים, ואתה גזרת על הזכרים ועל הנקבות. פרעה לא גזר אלא בעולם הזה, ואתה בעולם הזה ולעולם הבא". דבריה הביאו את עמרם להחזיר אליו את אשתו, וכך נולד משה. חכמתה ואמונתה של מרים, שהיתה אז בת שש, היו גדולים מאלו של גדול הדור.

מאוחר יותר מרים היא זו שהתייצבה להשגיח על משה, הרך הנולד, מרחוק כשהוחבא ביאור בתוך תיבה. והיא זו שבתושייתה פנתה אל בת פרעה שמצאה אותו שם, והציעה לה למסור את הילד למינקת עבריייה, תוך הבטחה שמשה יכיר את משפחתו, ואת עמו ואת זהותו.

מרים עמדה לצד משה בהנהגת העם, והייתה מנהיגת הנשים. ביטוי לכך נראה לאחר חציית ים סוף ושירת הים ששר משה:

וּתְקַח מְרִים הַנְּבִיאָה אֲחוֹת אֶהֱרֹן, אֶת-הַתֶּף--בְּיָדָהּ; וּתַצְאֵן כָּל-הַנָּשִׁים אַחֲרֶיהָ, בְּתַפִּים וּבְמַחֲלֹת. וְתַעַן לָהֶם, מְרִים: שִׁירוּ לַיהוָה כִּי-גָאָה גָאָה, סוֹס וְרֶכְבּוֹ רָמָה בַּיָּם. (שמות טו, כ-כא)

את חשיבותה של מרים, תוך הדגשת הקשר בינה לבין המים, דרך האותיות "ים" בשמה, דרך היאור, שירת הים, והבאר שנעלמה עם מותה, אנו מציינות כיום במנהג המחודש לשים כוס מים על שולחן ליל הסדר, לצידה של כוסו של אליהו הנביא. הרי זו כוסה של מרים.

יונתן זקס מסכם חלק זה בפרשת חקת: "פרשיית מי מריבה, יותר מכפי שהיא סיפור על מנהיגות ועל משבר, או על מטה ועל סלע, היא סיפור על אישה דגולה שרק עם הסתלקותה נתגלתה מלוא גדולתה לעין".

סוף ידוע מראש או שלא – מאת ליאורה אילון

החודש נפטרה חברתנו צביה פיין. ליאורה אילון זוגתה העבירה לבקשתנו טקסט יפהפה, עצוב ומכיל, אותו כתבה כמה ימים לפני שאהובתה נפטרה. אנחנו איתך ליאורה, מקוות שתמצאי בבשלה הרבה תמיכה ומעט נחמה.

קיץ 2019. אנחנו מתכננות טיול גרנדיוזי לארצות הברית.

יושבות על הפרטים, וחושבות על הדודה יוכי בת ה 94, שלא ברור אם נזכה לראות אותה כשנשוב. הטיול קורם עור וגידים, טיסה מוזמנת, עוד חדרים מאורגנים, עוד מסלול נלמד, ויוצאות לדרך.

החוף המזרחי, שביל האפלאצ'ים, החוף המערבי, הפארקים הגדולים בדרום, ערים, הרים, הנוף חולף אל מול פנינו ביעף. חוויות נצרבות, שירים מושמעים בנסיעות ארוכות, שיחות נהגות, מחשבות הופכות למילים, ואנחנו בתוך עצמנו.

סתיו 2019.

את הפגישה הראשונה של "קפה מוות" בהנחיית עמיה ליבליך הפסדנו. היינו בארה"ב. הגענו לפגישה השנייה. המשתתפים והמשתתפות כבר מכירים אלו את אלו, ואנחנו מצטרפות. פגישה רודפת פגישה, הדיבור על המוות האפשרי שלנו מורכב, לאט מתיידדים עם השיח. הוא מפחיד, מסקרן, מרגש. חוויות מוות מוחלפות, דיבורים על רגשות משותפים.

חורף 2020

היא מתנדבת ב"גג הוורוד" וב"קו הקשב", אני בעבודה, מלמדת מורים לוותר על שליטה ולאפשר לתלמידים ללמוד. קר, גשום, ואנחנו חותמות על חוק החולה הנטה למות, וחותמות על ייפוי כוח מתמשך. היא רוצה בית סיעודי, אני מעדיפה עובדת זרה אצלי בבית. שתינו רוצות להקל על הילדים שלנו, שלא יצטרכו לקבל בעצמם החלטות קשות בעתיד, הנראה כל כך רחוק. החורף קרב אל קיצו, אנחנו בתוך הקורונה.

אביב 2020

סגר ראשון, יוצאת לפנסיה, אנחנו בתל אביב, ומחליטות לעבור לקיבוץ. רוכבות על אופניים, מטיילות בשדות, מקיימות ליל סדר פרטי של שתינו. לומדות פרק מתוך ההגדה, מציעות פירושים, וחוגגות את הזוגיות שלנו.

קיץ 2020

עושות תוכניות לעתיד, אני חושבת איפה להתנדב, לומדת ביבליותרפיה, היא בקו הקשב, שתינו בקשב עמוק זו אל זו. אני חולה בקורונה, היא לא נדבקת.

סתיו 2020

נסיעות לנכדים, בילויים משותפים, פסטיבל חיפה, דוק אביב בסתיו, בבית, מזמינות סרטים. הדודה יוכי מתה. ביקשה את נפשה למות, ובגיל 95 הלכה לעולמה אהובה, ושבעה מן החיים.

חורף 2021

רבות, משלימות, חופרות, החיים נחיים במלואם, חיסונים, עוד חיסונים, הליכות ברגל, מתחילות לתכנן טיול ליפן בעוד שנה. אני מסיעה חולים פלשתינים ממחסום ארז לבתי החולים בארץ, בדרך להחלמה, כך אני מקווה בשבילם.

אביב 2021

אני מוסיפה התנדבות ב"רוח נשית", חונכת אישה, נערה, אמא לילד, שחילצה את עצמה במו ידיה מאלימות מתמשכת, וזקוקה לליווי אל תוך החיים החדשים שיצרה לעצמה ולבנה. היא ב"קו הקשב", מאזינה לצעירים וצעירות החרדים ממה שגילו על עצמם, על זהותם, על מינותם, ומבקשים עצה.

קיץ 2021

לה יש כאב ראש, קצת בחילות, לא משהו מיוחד. אולי תוצאה של החיסון הרביעי, אולי שפעת קלה. זה לא עובר. אנחנו פונות למיון בסורוקה. כל הבדיקות תקינות. הבחילות ממשיכות, וכך גם כאב הראש. שבת. כאב הראש בלתי נסבל. הבן לוקח אותה לטרם בשדרות. הבדיקות תקינות. הכל בסדר. יעבור.

סתיו 2021

במיון בבית חולים "ברזילי", אנחנו צוחקות. מזל שעדיין מספיק חם, נלך לים אחרי הבדיקה. סי.טי ראש. אמבולנס מוזמן. אנחנו מתקוממות. יש לנו רכב. מה דחוף אמבולנס? אלו הנהלים, מסבירים לנו.

איכילוב, ראש השנה, ניתוח ראש חירום. גרורה גדולה הוצאה מהמוח. מקורה לא ברור.

חורף 2022

סוף בירור. סרטן ריאות גרורתי, עם גרורות למוח.

הקרנות לחזה ולראש. הרופא מדבר על כימותרפיה.

היא מסרבת. הרופא לוחץ. היא מסכימה לשלושה טיפולים, ואחר כך נראה.

אביב 2022

טיפול ראשון. היא שוכבת במיטה, תופעות הלוואי איומות.

טיפול שני. המצב מחריף.

טיפול שלישי. אין שיפור.

פגישה עם הרופא. שיחה. היו לה חיים טובים, היא אומרת, היא מעדיפה לסיים אותם בטעם טוב מאשר להמשיך ולסבול. הוא קם, מחבק אותה.

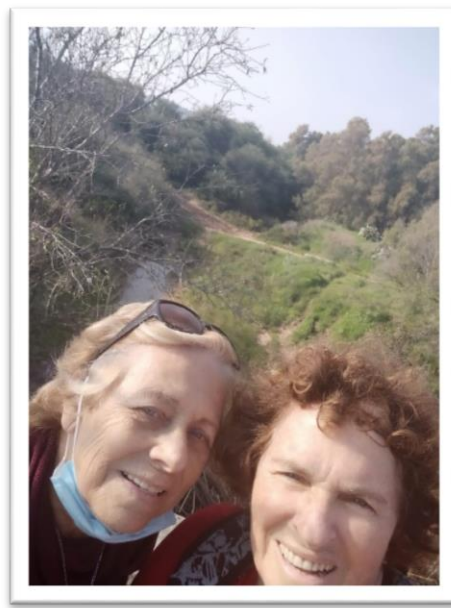
אחות פליאטיבית נשכרת. תרופות נרכשות, מחולל חמצן נכנס לפעולה. מחולל החיים יוצא מגופה אט אט. ואנחנו עומדים סביבה, משתאים.

שיחות נערכות. עם הבת הבכורה, עם הבן, עם הבת הצעירה, עם ילדי שלי, עם חברים קרובים, מכינה את כולם אל סופה הקרב והולך.

היא כותבת לנכדים מכתבי פרידה, היא קונה מתנות לבר ובנות המצווה בני החמש. לכשיגיע היום, יתנו ההורים לילדיהם את המתנה של סבתא.

בלילות היא נחנקת משיעול, בימים היא ישנה, נפגשת עם אנשים, נחה, שואפת חמצן ממחולל החמצן, משתעלת, משתנקת וממשיכה.

הסוף קרב. בלתי נתפס. הוא כאן, והוא רחוק. הוא במרחק נגיעה שאיננו מתקבל על הדעת. שיחות מתקיימות, חושבות איך להיפרד. ואני חושבת על סוף, ועל המשך, ועל הרווח הבלתי נתפס שביניהם.

פינת ההמלצה

"אתחול" – ספרה של שילה ויינברג. ממליצה יודית יהב

"אתחול" הוא ספרה הראשון והמרגש של שילה ויינברג, חברה שהצטרפה לאחרונה לבשלה. שילה מתארת בשירים יפהפיים ובקטעי פרזזה את המעבר הלא ייאמן שעשתה מגבר לאישה בגיל 60, כן כן, את האהבות בחייה ואת אימהותה-אבהותה המורכבת. שילה היתה יתומה מאם כבר כילדה רכה, התאלמנה מבת זוגה ואם ילדיה, ורוב חייה חיה חיים כפולים בגוף לא-לה.

בספר המרתק הזה חושפת שילה את חייה, רגשותיה, מחשבותיה ופעולותיה בישירות ובלי מורא, בשפה עשירה ודימויים מדויקים. זו שירת הבדידות והתסכול, קינה על עבר מפוספס, דרך החתחתים עד להשלמה, תגובות הילדים, המשפחה ומקום העבודה (הפתעה!) ועד לאתחול מחדש. וכן, יש גם שירי אהבה לאישה ויש אהבה לחיים - למרות הפצעים.

לבקשתי, העבירה לנו שילה שלושה שירים חדשים, שעדיין לא פורסמו (מופיעים בהמשך המגזין). לדבריה השיר הראשון הוקדש לרחל, אשתה שנפטרה, ויותר מכך – הוקדש לקולות שאבדו, "לקולות אותם חיפשתי אז". השיר השני עוסק בהולדה ובמשמעותה המטפורית, השיר השלישי נכתב לרותי אהובתה ובת זוגה ליום הולדתה.

בואו נזמין את שילה הנהדרת לבית קינן. נפגש עם אישה יפה, בעבר מורה, היום סופרת ומשוררת, פעילה בקהילה הטראנסית, ובעיקר בנאדם מדהים.

קולך – שילה ויינברג

וקולה, מה אני שומעת,
האם זה קולה שאבד?

אמרי לי עוד פעם, חי לבתי
רק עוד פעם, יקירתי,
בקולה.

האם זאת את שמדברת אלי מתוך שתיקתי?
אמרי לי עוד פעם, חי לבתי.
משכי את המלה כאלו את
מוציאה את כל האויר ממך.
אמרי לי שהגעת לשם
ואני עדיין לך.

עוד פעם אחת,
אחרונה,
ואני לך ללכת,
למחוזות הנקר.
לרחוץ את גופך
ממסע דרכים
ואני לך להיות שם עם עצמך.
ראי אותי,
ממתינה
ראי אותי,
מסתכלת לעבר הנקודה ההיא,
שאליה הלכת.

אולי שם תהיי יום אחד
כשאבוא.

איחוד משפחות – שרה סוירי

תשמעו סיפור

שותות קפה במטבח, הנייד של רחלי מצלצל, על הקו איציק האקס של רחל:

"את זוכרת את אולגה, זאת שהתחתנתי אתה בקפריסין? היא חזרה לאוקראינה לגדל את הנכדה שלה. עכשיו היא עם תינוקת בת שנתיים באזור קרבות. היא נואשת ורוצה לברוח לפולין. היא צריכה עזרה בפולין שיהיה שם מישהו שיוכל לסדר לה ולתינוקת מגורים ויוכל לעזור לה. כשתגיע לארץ אני אדאג להן. את יכולה לבקש מג'ורג' שיעזור לה מרגע שתעבור את הגבול לפולין?"

בשלב זה התערבתי בשיחה ואמרתי לאיציק שאשאל את ג'ורג' אם יוכל לעזור. התקשרתי לג'ורג', האקס שלי שחי ועובד בפולין, וסיפרתי לו על אולגה והתינוקת. הוא נעתר מיד וביקש את הנייד של איציק. הוא ביקש שאולגה תתקשר אליו ברגע שתחצה את הגבול והוא יעזור לה בדירה ובמה שצריך לתינוקת.

מיד חיברתי בין איציק לג'ורג'. הם היו בקשר יום יומי, התייעצו התווכחו ודנו על איך עוזרים לאולגה שיצאה מהבית עם תינוקת על הידיים ותיק על הגב.

ביום שאולגה הצליחה לעבור את הגבול ג'ורג' יצר אתה קשר, הנחה אותה על איזו רכבת לעלות וכבר רץ לקנות עגלה לתינוקת. אמרתי לו שיחכה ויתייעץ עם אולגה על עגלה מתאימה, אבל ג'ורג' תמיד ממהר.

הוא חיכה יחד עם קשיה, בת זוגו בתחנת הרכבת של ורשה, עם עגלה וחיתולים לתינוקת ולקח אותה לדירה שהשיג לה במרכז ורשה. דאגו שיהיו לה מצרכים ודברים לתינוקת, הביאו לה סים פולני ואמרו לה שהיא צריכה להוציא דרכון לתינוקת או לפחות לרשום אותה בדרכון שלה.

היה שם סיפור לא פשוט של הסדרת ניירת.

בקונסוליה האוקראינית של ורשה יש תור של מאות אנשים שעומדים משעות הלילה כדי לקבל תור ליום שלמחרת. לקח שבוע עד שהיא הצליחה לקבל תור ובהמשך לראות מישהו מהקונסוליה. ובינתיים גנבו את העגלה שג'ורג' קנה והיה צריך להשיג עגלה נוספת. הם

הפסיקו להנפיק דרכונים ובקושי הסכימו לרשום את התינוקת בדרכון של אולגה. היא הראתה להם אישור אפוטרופסות על התינוקת ועדיין הם לא מיהרו לצרף אותה לדרכון של אולגה. בסופו של דבר התינוקת צורפה לדרכון והן חזרו לדירה.

עכשיו צריך לסדר אישור כניסה לארץ.

ג'ורג' מכיר את קונסול ישראל וסידרו לה אישור. ג'ורג' סיפר לי שפגש באוטובוס שאסף פליטים אוקראינים לאמסטרדם והמארגנים אמרו לו שיש עוד שני מקומות על האוטובוס. הוא הציע לאולגה אבל היא ענתה: אני נשואה לאיציק ... אמרתי לו שאני מוכנה להיות פליטה באמסטרדם.

איציק קנה כרטיסי טיסה לארץ בחברה יונית. ג'ורג' אסף את אולגה והתינוקת לשדה. בבידוק בשדה לא הסכימו להעלות אותן למטוס כי לא קיבלו את הרישום של התינוקת בדרכון. והן חזרו כלעומת שבאו. אולגה התעלפה מעייפות ומפח נפש.

הם החזירו אותן לוורשה. ג'ורג' ייעץ לאיציק לרכוש כרטיס טיסה ב"אל על" והוא יפעיל קשרים שיעלו אותן לטיסה. ואכן כעבור עוד 10 ימים הן עלו לטיסה ונחתו בארץ.

כל המשפחה התגייסה להשיג מיטת תינוק, לול, כיסא, בגדים וכל השאר ואיציק סידר חדר ילדים לאגאתה התינוקת.

איציק מאוהב בתינוקת.

ובאשר לאיציק וג'ורג' ניתן לומר שהם היו שותפים למבצע חילוץ. צדיקים כבר אמרנו ...

התינוקת התאהבה בדגל הגאווה

ובבית של רחלי יחד עם כל המשפחה אירחנו לקידוש את אולגה ואת התינוקת ועשינו שיחת ועידה עם ג'ורג' סביב שולחן השבת של רחלי.

אכן איחוד משפחות.

מוסך ובאס בסן פרנסיסקו – חלק שני – דורית ישראלי

מקישה על הפלדלת החומה שמולי ומעברה מצליחה לשמוע קולות עדינים של ילדים ומשפט בשפה הערבית. שנייה, שתיים והדלת נפערת. מולי מבט, חיוך מבויש, ואני בהתנצלות מה, בעלך שלח אותי כדי שאשתמש בשירותים כאן, אני מסבירה את קיומי בפתח דלתה. כן, כן תכנסי, נעניתי מיד, ואני קולטת גם שמחת מה בדבריה ובשפת גופה. הייתה זו שנייה ארוכה שאבדה אל תוך השניות שבאו אחריה בהתנפצות רועמת הזועקת; מכאן הכל כבר לא יהיה כפי שהיה.

כל זה כי מולי עומדת אם צעירה מידי, דקה להפליא, תמירה כאלון ואולי כברוש גם, שיער מכוסה לחלוטין, כדרך של בנות דודינו, ובעלת פני מלאך חלקות ותמות. לרגליה נצמדו שני הזאטוטים, בן ובת. הקטן מחייך אלי, ילד יפה ופניו כפני אימו. אני משיבה בדברי הבל ילדותיים ומייד מבינה שהקטנים לא מבינים מילה ממני. לפי המגב העטוף בסמרטוט שניצב בצד אני מבינה שחדרתי לעולמה ממש באמצע קרצוף הבית בעל הקרמיקה הנוצצת, אבל היא לא נראית מוטרדת, אולי שמחה על ההפרעה שתפיג את שגרת השעמום של בוקר זה. הילדים מתפזרים ממנה ושוב מתקבצים על השטיח בין צעועי הפלסטיק וספרי הילדות.

היא מובילה אותי אל חדר השירותים תוך כדי התנצלויות, בעברית מצוינת, על הבלגאן שאני לא מזהה סביבי. נכנסת, כשהשלפוחית זועקת ודואבת ויחד איתה הלב מפרפר אל הבטן שמתמלאת בפרפרים קטנים וצבעוניים ומתחילה במחול המוכר לי. כשאני יוצאת, מרוקנת מנוזלים, יש יותר מקום לפרפרים לרקד בחלל שנוצר, הזאטוטים מחכים לי ליד הדלת. אז מבינה שלא רוצה הביתה מכאן, לא רוצה ללכת לשום מקום, רוצה רק להביט ולנשום את אותו האוויר שהיא נושמת.

מכינה לך קפה, היא אומרת תוך כדי שקולפת תפוחי אדמה וזורקת אל הסיר. שבי, שבי זה כבר מוכן. אני יושבת והגנים שלה מסתובבים סביבי, אני מדברת איתם בשפתי והם עונים בשפתם ונראה כאילו שני הצדדים מבינים זה את זה, איך שהוא. היא מניחה לסכין ועדיין אוחזת בליבי הרועד, זה שרק לפני רגע רקד מפחד ברמזורים האדומים, כשהמנוע והרדיאטור רתחו. ועכשיו דמי המחובר להיסטוריה של דמיוני, ולכל מה שרציתי וחיפשתי נואשות, מתחיל לרתוח גם הוא. בינתיים, הקפה הרוחח נמזג לכוסות הקטנות ומוגש עם

עוגיות ליד. אנחנו מדברות וזה ממש זורם. היא מביאה אלבומי תמונות, של החתונה, של התינוקות, ובכולם היא יפה להכאיב. וכך הזמן רץ, ואני כאילו רוצה לרדת אל המוסך, אולי העבודה הסתיימה, אבל בפנים מתה להישאר, אפילו לשתוק ורק להביט.

המוסך נראה רחוק ולא קיים פתאום. הוא רק הפך מקלט למכונית ש כבר פחות מעניינת אותי, מרגע לרגע. באותם רגעים אני בטוחה שרואים לי בעיניים שמרגישות נוצצות ובורקות מהרגיל איך שהלב שלי מפרכס כמו להבת נר. שיראו, למי אכפת, להיפך, שיראו. גם אצלה ראיתי, בכמה מקרים, נצוץ של עניין וסקרנות. הזאטוטים, שנראים די מאולפים, מפרים, מידי פעם, את רצף הסיפורים והתחושות שלנו. כך חולפת לה שעה קלה של קפה חם וחזק וריקוד חיזורי של מבטים וחיוכים נבוכים, עד שהנייד שלה מצלצל. זהו, הרכב מוכן מודיע המומחה שלמטה. אני נפרדת, והיא דואגת שאבטיח שאבוא לבקר גם בלי איזה קלקול ברכב, סתם לדבר ולראות את הקטנים, ולשתות קפה כמובן. גם אני מזמינה אלי, לפחות מתוך נימוס, כי לא בטוח שתגיע כך לבדה אלי, ותשתחרר פתאום מהחובות הצמודים אליה כאשר מוסכניק שעובד כל היום שני מטר ממנה

אחר כך, בדרך הביתה שהייתה פחות רותחת למנוע, בגלל איזה צינור קטן, רתחתי אני. בהזיה רועמת, דופקת מוח כזו, שמתחילה בו כאב ראש, נהגתי על אוטומט הביתה, כמעט בלי להבחין בדרך.

ההזיה המתוקה לקחה אותי אל אירועי יום אחר. שוב במוסך, רעש פה, רעש שם, ממציאה תקלות. העיקר עולה אליה עם מתנות קטנות לילדים, שרידי ספרים וצעצועים של ילדי שבגרו. מחליפות חיוכים בשמחה שנראית הדדית. קפה, פירות, עוגיות, מבטים ואפילו בהיסח הדעת נגיעות יד קלות ואקראיות. היא מספרת על יומה העמוס בישולים, ניקיונות, חיתולים ומקלחות. אני שואלת, אז מה את עושה בזמנך הפנוי, אם יש כזה. מציעה שנקפוץ יחד, פעם, לקניון או לעיר הגדולה. לא בטוחה שתוכל. היא צמודה לפיצים ובעלה עובד כל היום. אולי תשאיר אותם אצל הסבתא או אצל אחותה, לא יודעת, נראה.

עוד אני שם, שני הקטנים נרדמים ככה על השטיח. ואז אנו ממשיכות בלחש, וזה כיף לי. העברית שלה מעולה, אני מחמיאה לה. סומק קל עולה בלחייה החלקות והמעוצבות. לשנייה אחת נפשי יוצאת אל שפתיה שנראות רכות. ההזיה, שאני עדיין בתוכה, מאפשרת לי לחוש אותן בנשיקה רכה ובעיניים עצומות. אכן, פיה מתוק ברגע קסום זה. היא גם

נענית, שפתיה נפשקות מעט בזמן שעניייה נעצמות. שתינו גולשות להנאה, וזה שלמטה מניע את מכונית הסוררת ברעש. הידיים משתלבות זו בזו בעוצמת התשוקה, הגופים כמו מגנטים נצמדים. אז זה מכה בי, זה הדדי, כל הזמן היא חשה כמוני. זה ממש הדדי.

מי שמולידה עצמה מחדש
יודעת את הכאב שבהולדה.
את הקרעים שיותרו בה
היא תטמין בערוגות הטוב
שהיא הולידה.

מי שמולידה את עצמה מחדש
אינה צריכה אשור ללידתה.
היא תעניק לעצמה פנים ושם
תתפר בגד משלה
ותשתל תקווה להצל.

ויש מי שמביטה
על מי שהולידה עצמה מחדש.
ושואלת בתמיכה כיצד
אשה יכולה להוליד עצמה
וילבלב כאלו לא אחרת הולידה אותה.

ואנחנו המולידות את עצמנו.
אומרות לה: אחותי,
נסי גם את להוליד עצמך.
לתת מים לפרחים ששתלת פעם בגנתך
ושכחת להשקות אותם.

אני בהלם, מה זה היה? - יודית יהב

"מה תרצי לשתות?" שאלתי אותה. זה עתה נכנסה אלי, ולא בפעם הראשונה. יעל (שם בדוי) ואני חברות יותר מ-30 שנה, קרובות מאוד בעשור האחרון. נפגשות לפחות פעם בחודש אצלי או אצלה או בבית קפה או במוזיאון. רואות תערוכות בחטף ויושבות לקפה. תמיד יש לנו המון על מה לדבר.

היא סטרייטית, אלמנה כעשר שנים, מוקפת חברות - כולן סטרייטיות. היא גיי-פרנדלי ומאוד תמכה בי בהוצאת הספר שלי. קראה כמה ראיונות והגיבה עליהם, הגיעה לשתי השקות, העבירה את הספר למי שיכול לעזור בהפצה ובמפגשים.

היא לא ענתה. "קפה? מים קרים? תאכלי איתי ארוחת צהריים?" חזרתי ושאלתי, תוך כדי שאני ממלאה את הקומקום במים ולוחצת על כפתור ההפעלה. הקומקום שלי רועש, אני לא שומעת את התשובה שלה. אולי היא בודקת הודעות בטלפון.

לא, אני שומעת אותה מגיעה למטבח, ואני חוזרת על השאלה ומסתובבת אליה. ובום. היא כורכת את זרועותיה סביב צווארי ועונה: "אני רוצה להתנשק איתך". ומקרבת אלי את שפתייה.

אני בהלם. מה קורה כאן? מאיפה זה צץ? מה אני עושה עם זה? מעולם לא עלה בדעתי או בגופי לרצות להתנשק איתה. היא מאלו שבקושי מחבקות, והיא סטרייטית ואף פעם לא הייתה מושא תשוקותיי. איך אני מגיבה? האם היא תיפגע?

ההלם היה גדול, וכל מה שיכולתי לומר היה "בואי נסתפק בחיבוק" - כשאני מסיטה את פני מפניה.

מזגתי לה מים קרים ולי קפה ופנינו לסלון, כמו תמיד. לא ידעתי איפה לשים את עצמי. "תרצי שאכיר לך מישהי?" שאלתי. "רוצה לבוא למסיבת נשים, יש לנו כמה כאלה החודש". "לא, מה פתאום" ענתה. "חשבתי עליך. בחיים לא אמצא אישה יפה וחכמה כמוך".

המבוכה שלי הלכה וגברה. הרגשתי שאני מאכזבת אותה, הרגשתי אשמה, ובעיקר הייתי מופתעת. הייתי צריכה זמן להתאושש, הייתי צריכה לדבר עם חברות, שלמזלי הזמינו אותי

לארוחת ערב למחרת. איתן הבנתי: זו הייתה הטרדה מינית, ואין סיבה שארגיש אשמה. לא אותתי לה מעולם (כי אני לא נמשכת אליה) לא שוחחנו על כך (גם לא בטלפון, ממרחק) ועד עכשיו לא היה שום רמז מצידה שהיא מעוניינת.

נכון, דיברנו לאחרונה על הלבד שלנו. על הרצון בזוגיות, על תחושת הבדידות. שיחות שאני מנהלת עם חברות ששואלות לשלומי. שום רמז מיעל שהיא מכוונת אלי.

עברנו לשוחח על דא ועל הא. תמהתי מה עובר בראשה. האם נעלבה? ניסיתי לחזור לדבר על זה אבל היא הסתייגה. אמרה רק: "אני מתקרבת לשמונים, אז חשבתי מתי אם לא עכשיו?" ואני חושבת כמה אומץ נדרש לה כדי לנסות לממש את זה, ומי יודעת כמה זמן היא מתחרבשת בזה.

דיברנו עוד במשך שעה. הראינו זו לזו תמונות של הנכדים. אני חזרתי לנושא האקטואלי שלנו ולשכנע אותה לחגוג את יום ההולדת 80. הצעתי לארח אצלי. "אני אחשוב" היא אמרה, "טמנת את הזרע אולי בכל זאת אחגוג". חבל שלא חשבה לדבר איתי על מימוש תשוקתה לפני שהגישה לי את שפתיה.

עשרה ימים עברו בשתיקה. ואז התקשרתי. "אני לא מבינה מה קרה לי, נכנס בי השד", היא אמרה. "נכנסה השדה" הוספתי, וביקשתי לדבר על זה. "אולי", היא אמרה, "לא בטוח שצריכות".

עוד שבוע עבר, התעקשתי להיפגש. ביני לבין עצמי התחלתי לחשוב – בעצם למה לא? אולי לפחות לנסות? היא בחרה את לחמנינה. לא, היא לא יודעת שמקימת בית הקפה היא אישה טרנסית. קשקשנו כרגיל עד שהתעקשתי לחזור לנושא, והיא התנצלה. "חיממתי את עצמי בדרך אליך, חשבתי שגם את רוצה". ולא, עכשיו היא כבר לא רוצה, והיא חוששת שהחברות שלנו תיפגע אם נעבור פאזה.

ואני? אין לי כוח לסטרייטיות שרוצות להתנסות ואין לי רצון לסטוצים. מקווה שהאירוע הזה יישכח במהרה ונמשיך בחברותנו הוותיקה. האם אוכל מעכשיו לספר לה על חברותיי? לבכות על האקסית ההיא? לדווח לה על דייטים? לא בטוחה.

מיומנה של אנה – אפריל ביטון

חבורת הבנות ה"שוות", ה"קוליות" הצטופפה סביב שולחן העץ בחצר, כרסמה תפוח עץ, לגמה מבקבוק קולה דייט, נשנשה שקית במבה של 20 גרם. רק ליזי (שהיא עליזה) העזה לנגוס ביסים קטנים מחצי כריך מלחם כוסמין קל, שמסתיר פרוסת סלמי דקה דבוקה לשכבת חרדל דיז'ון.

קולותיהן הדקים של הבנות לא החטאו את אזני. במיוחד לא הטונים הגבוהים מאוד של אלי עם פתח ב"אלף" (שהיא אלינה). ישבתי במרחק 3 שולחנות מהן, על ספסל האבן הצמוד לקיר. לא בולטת לא מתבלטת. לעסתי פס מגולגל של ליקוריץ שהיה הפינוק החביב עלי.

הן דיברו בהתרגשות שגברה והלכה על ההופעה של הראל סקעת, אליה הן הולכות בערב. יחד עם השם הראל סקעת, עפו לאוויר שמות של "הומואי מחמד" נוספים כמו אסי עזר, שגבי (שהיא גבריאלה) "חולה על בעלו עם המבטא הספרדי המעלף", כדבריה: "הייתי עושה אותו אם..."

"תורידו הילוך סיס" קטעה אותה אמור (שהיא אמור) "שלמות זה אסי עזר, בדוק סיס!" סיכמה.

הצלצול לא הצליח לקטוע את השיחה שלהן. בדרכי לכיתה עוד שמעתי אותן מלהגות שמות כמו עיברי לידר ורן דנקר, שהוא "חתיך הורס, חבל"ז מזמ"ז". באיחור נונשלנטי הן נכנסו לכיתה זו אחר זו והתיישבו.

מיותר לציין שכל הבנות בחבורה הן סטרייטיות, שידועות טוב מאוד שלהעריץ גייז בנים זה הכי cool, ואם אפשר מפורסמים אז עדיף, ואם אפשר סלפי, ואם לא מפורסמים אז, לפחות, לאמץ אחד כזה מבית ספר, כי הן ליברליות, ירוקות, שומרות על כדור הארץ ולא אוכלות חיות, או כמעט לא אוכלות.

לסביות זה משהו אחר. הן יודעות שלסביות בדרך כלל מכוערות. הן פוחדות מבנים ויותר קל להן עם בנות. בנים לא רואים אותן, אז הן פורשות מהתחרות. בהתחלה הן לבד. אוכלות לבד. לומדות לבד. הולכות לקולנוע לבד. נכנסות בחושך ויוצאות בחושך. קוראות ספרים

בזמן הפנוי. הרבה ספרים. פילוסופיה, פסיכולוגיה, שירה, ספרות יפה ובינג'ים. הרבה בינג'ים בעיקר בסוף שבוע.

לסביות נצמדות למסך כשקורין אלאל מופיעה. לסביות מורידות תריסים ולא מגיבות להערות מסביב על קורין, כמו: "היא נראית זוועה, למה היא לא מטפחת את עצמה". "היא בכלל לא זמרת".

לסביות יודעות מתי זה מיותר להתעמת עם סטרייטים, שזה בערך תמיד.

זהו להיום יומני היקר. נדבר מחר אם יהיה על מה.

אנה

במקום שאַתְּ נוגעת כַּעַת,

יֵשׁ אוֹתְךָ וְיֵשׁ אוֹתִי.

קוּ זָהַב שֶׁל בִּקְרָה

מֵאִיר פְּאֵת שְׂדֵה

שְׁרוֹת מְלֻקָּטַת בּוֹ.

מִשִּׁיק לְפֶסֶס אֲבִק שְׁנַמְשֶׁה

מֵהֶאֱדָמָה הֶרְאִשׁוֹנָה

שְׁצַעֲדַת עָלֶיהָ.

חוֹצָה אֶת הַיָּם לְשָׁנִים.

מִפְרִידָה אֲוִיר בְּשָׁמַיִם.

אֵשׁ בּוֹעֶרֶת בִּינְהוּן.

שׁוֹרְפֶת עֵנָן אַחֵר עֵנָן.

גְּעִי שָׁם.

הֵיכֵן שְׁהֶאֱבִק הַפֶּה לְהֵר כָּבֵד.

אֲנִי אוֹמְרַת לָךְ

נָקִי אֶת הָאֲבִק שְׁעַל תְּמוֹנַת יְלִדוֹתְךָ.

הַסִּירִי טְבֻעוֹת אֶפְרוֹת.

הַשְּׂאִירִי רַק אֶת מָה שְׁנַחוּץ לָךְ.

וְהַשְּׂאִרִית אֲבִקִּי

מִמָּה שְׁנִגַּע בְּחַיִּיךָ,

כְּדִי לְבוֹא לְגִילְךָ נָקִיָּה.

"רציתי לנשק לך בשדה החרציות" - ראיון עם אביבה אברון

ראיינה: וונדי סגל

הספר "רציתי לנשק לך בשדה החרציות", של אביבה אברון, יצא לאור ב-2000. רומן על אהבה לסבית סוערת ועל היציאה מהארון. עד היום, בעיני ובעיני אחרות רבות, הספר נחשב לאבן דרך בספרות הלסבית בשפה העברית.

אביבה, ספרי מה הביא אותך לכתוב את הספר.

בעקרון הספר מבוסס על סיפור אישי, אם כי לא במאה אחוז. הסיפור האישי שלי עורר בי הרבה רגשות וסערה. במשך כל התקופה של האירועים הסוערים, כתבתי לעצמי. כאשר הסתיימו האירועים, הסתכלתי על מה שכתבתי מפרספקטיבה אחרת וחשבתי שהסיפור יעניין נשים אחרות. התחלתי להפוך משהו מאוד אישי לקולקטיבי.

איך את מרגישה כלפי הספר היום? את חושבת עליו?

כמעט ולא. מדי פעם אני נדהמת כשמישהי עדיין כותבת לי בפייסבוק "את היא אביבה שכתבה את הספר? רציתי להגיד תודה." מדהים.

בדיוק. הספר מהדהד עד היום. ב"פרק ב': אהבת נשים" של יהודית יהב (הוצאת פרדס, 2021), שתי נשים מציינות את הספר כמשמעותי ביותר עבורן. מה את אומרת?

מחמם לי את הלב. אחרי שהספר יצא קיבלתי הרבה מאוד מכתבים, בד"כ בכתב יד, וגם מגברים. המשותף לכולם היה היציאה מהארון, להבין "מי אני". כל אחד עובר את התהליך הזה, הבחירה לעבור מסטרייט/ית להומו או לסבית, אז היה קשה. לא חשבתי שזה יהיה ספר משנה חיים, אבל בדיעבד מסתבר שכן. היו מכתבים שקיבלתי שתהיתי לגביהם - האם זה טוב לגרום למישהי לבחור לעזוב את הבית, את המשפחה?

האם הספר מבוסס על הקשר שלך עם יהודית, בת הזוג שלך?

מבוסס במידה רבה על התחלת הקשר שלנו, החוט העלילתי במשך כל הסיפור, אבל בניתי מצבים שלא היו מעולם, ודיאלוגים מהדמיון, כדי להעשיר את הסיפור, להרחיק את החוויה ממני, לתת פן אוניברסלי יותר. גם אם יכולתי להזדהות אתו, הסיפור כבר לא היה שלי במאה אחוז, לכן היה יותר קל.

ואיך יהודית הרגישה כלפי הסיפור?

היא נהגה להגיד שזהו הסיפור שלי, לא הסיפור שלה. אותם אירועים חיצוניים יכולים להיות חוויה שונה לכל אחת. כל אחת מעבדת דברים אחרת.

האם קראת ספרות לסבית לפני כן כהכנה לכתיבת הספר?

בעברית כמעט לא היה כלום. שממה. היה קובץ הסיפורים של נגה אשד, "מְזוֹן מְלָכוֹת". מלבד זאת, לא רציתי לקרוא כדי לא להיות מושפעת וכדי לשמר את הסגנון שלי.

בין היתר, הספר עוסק ביציאה מהארון והגילוי העצמי. מה לגבייך במציאות?

במציאות (נעזוב רגע את הספר) בשנים שזה קרה בקושי ידעתי שיש דבר כזה לסבית, זה היה דבר ערטיילאי. לא שייכתי את זה למי שאני. לא ידעתי שלמשיכה לנשים יש שם.

בספר הדמות הראשית הולכת למקומות מפגש – את זוכרת ספציפית מקומות כאלה?

כן, אבל מעט. ביקרתי והסתכלתי בתדהמה, הרגשתי מאוד זרה, שאלתי שאלות – האם זה אני? זאת הייתה הצצה למשהו שלא היה אני. גיליתי עולם זר שלא ידעתי שקיים ושואלי הייתי אמורה להשתייך אליו.

הספר של נגה אשד (ספריית הפועלים, 1998) לרוב דיבר ברמיזות, בניגוד לספר שלך.

איך העזת? לא חששת מדחייה מצד הוצאות לאור?

לא יודעת איך לענות על זה. יש לי קטע כזה לקפוץ למים. הכתיבה הייתה מאוד מהלב. ברגע שכתבתי את זה, זה כבר לא היה אישיו, כבר לא היה אכפת לי מי יקרא. כתבתי משהו שהוא מאוד אמיתי, ואחר כך זה כבר לא שלי. לא תהיתי אם מישהו יהיה מוכן להוציא את זה לאור. הראשונה שנתתי לקרוא הייתה מירה מנזה ז"ל. היא אמרה שכמות הממחטות שחיסלה בזמן הקריאה מעידה על טיב הספר. היו עוד נשים שקראו וקיבלתי משוב מצוין.

שלחתי את כתב היד לחמש הוצאות לאור. באותה תקופה פגשתי סופרת מפורסמת והיא הסכימה לקרוא את הספר. היא אמרה לי שלא קראה דבר כזה אף פעם. היא הייתה בקשר עם עורכת ב"ידיעות אחרונות", אמרה לה שהיא חייבת לקרוא את הספר. הזמינו אותי לראיון. אמרו שמוכנים להוציא אותו לאור בתנאי שאני מוכנה להיחשף לעיתונות. הסכמתי ובאמת היה טרראם כשהספר יצא – טלוויזיה, רדיו, עיתונות. אם לא הייתי מסכימה, אולי

כל זה לא היה קורה. יהודית ואני הופענו יחד בתוכנית "אברהם ויעקב" – זאת הייתה חשיפה גדולה. התחיל הפרסום והמהדורה הראשונה נמכרה תוך ימים. הוציאו עוד מהדורות, אבל כולן קטנות. לא התעשרתי מזה (צוחקת). היו סיפורים על נשים שנכנסו לחנויות ספרים והחביאו את הקנייה שלהן, או שהלכו לקנות בעיר אחרת, או שקנו לאחרות. היה מין איסור פנימי, חרדה אישית ש"חס וחלילה שלא יזהו אותי עם זה."

לפי התמונה ושם הספר, אי אפשר לטעות לגבי הנושא! של מי הצילום על העטיפה?

וואו, אני חייבת לספר על זה. אני צלמת והייתי פעילה במועדון צילום. היה צלם מאוד מוצלח, דיאן דיזדר, והוא אהב לצלם נשים. התלהבתי מהצילום הזה בתערוכה ואמרתי לו שאזכור אותו ועוד אשתמש בו! וכך היה.

כשהגעתי לסוף הספר, לא הייתי בטוחה אם הדמויות יישארו יחד או לא. ואז קראתי את ה"סוף דבר". ספרי על זה.

כמעט סיימתי את הספר ולא היה לי סוף. יום אחד פשוט התיישבתי וכתבתי את ה"סוף דבר" על שני הילדים שנולדו לזוג הדמויות שבספר. במציאות יש לנו בת אחת, נעה, בת 27. היינו בין הזוגות הראשונים של לסביות שהביאו ילדים לעולם.

מילים לסייום?

אני אסירת תודה שנשים נעזרו בספר שלי. שלספר יש חיים ואת מדברת איתי 22 שנה אחרי. זכיתי. זכינו. אני מאוד שלמה עם מה שכתבתי. באופן מוזר היה מרתק לקרוא ממנו בערבי קריאה ולרצות לקרוא מה יקרה הלאה (צוחקת). הספר לא איבד מהרלוונטיות, החושניות, האוטנטיות, מהגישה למיניות נשית. עשינו דבר חשוב, להביא את זה למודעות שוב. דרך אגב, נשים שאלו לא פעם מה עם הספר הבא. אני עונה שאין צורך, היה לי צורך אישי, ועכשיו איננו. אני במקום אחר. זה היה אז רעיון שהגיע זמנו. לפני זמנו היה רק את THE WELL OF LONELINESS.

תודה רבה אביבה על הריאיון החשוב הזה!

תמונה לסיום – ליהי ברנוי

אָקוֹרד פֿלאַים לאַלֶּהים
וְשִׂאתָה שׁוֹנָא תְּנוּים יְדוּעַ,
אָקוֹרד עָגוּם וּמִסְתוֹרִי,
מִינור נופֿל, מְדוֹר מִמְרִיא,
וּמְלֶךְ מְבַלְבֵּל נֶשֶׁר הַלְלוּיָהּ.

צילום מכל הל"ב

